

ФОЛЬКЛОРИСТИКА

Михайло ДЕМЧИК, Роман ОФІЦІНСЬКИЙ

УГОРСЬКИЙ КОРОЛЬ МАТЯШ КОРВІН У ФОЛЬКЛОРНІЙ ПРОЗОВІЙ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНЦІВ ЗАКАРПАТТЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (38) 2017

УДК 398.21(477.87): 94 (439)4

Демчик М., Офіцинський Р. Угорський король Матяш Корвін у фольклорній прозовій традиції українців Закарпаття; 14 стор., бібліографічних джерел – 18, мова – українська.

Анотація: У статті досліджується як відображено історичний образ та діяльність угорського короля Матяша Корвіна у фольклорній оповідальній традиції українців Закарпаття. Простежено надання реальним історичним фактам казкових, притчових та анекдотичних елементів, нашарування мандрівних сюжетів, ідеалізація образу короля Матяша.

Ключові слова: історичні перекази, топонімічні перекази, притча, фольклор, «мандрівний мотив», Матяш Корвін.

Закарпаття є самобутнім історико-культурним регіоном України. Упродовж історії край входив до різних державних утворень, про що свідчать його назви: Угорська Русь, Підкарпатська Русь, Русській край, Підкарпаття, Карпатська Україна, Закарпатська Україна, Закарпаття, Закарпатська область.

Спільне сусідське проживання, спільні історичні події знайшли своє відображення у фольклорі українців Закарпаття. Відомий дослідник усної народної творчості Закарпаття П. В. Лінтур писав: «Знаходячись на кордоні західних, південних та східних слов'ян, маючи безпосередні етнографічні кордони з румунами і угорцями, закарпатські українці взяли багато і від усної творчості своїх сусідів, примноживши між тим успадковані від предків скарби духовної культури»[7].

Особливе місце у народній творчості українців Закарпаття займають прозові твори про харизматичних володарів (перекази, притчі, бувальщини). Це князь Лаборець, князь Федір Корятович, король Матяш Корвін, князь Ференц Ракоці II, королева Марія Терезія, імператор Йосиф II, імператор Франц Йосиф.

Серед них найбільш популярний – угорський король Матвій I Корвін (1443 – 1490 рр.). Матяш Гуняді, або латиною *Mattias Corvinus* (Ворон, згідно із зображенням на фамільному гербі), проголошений королем 24 січня 1456 р. – був одним із найвизначніших правителів пізнього середньовіччя в Центральній Європі. Матвій Корвін продовжив переможну боротьбу свого батька Яноша Гунядія проти турецької експансії в Європі і прославився як король – переможець турків [8, с. 6].

Король Матяш Корвін був досить жорстким і владним правителем, який багато зробив для змі-

цнення імперії, її економічного, культурного піднесення, законотворчості [8, с. 103-105]. Так, він ввів нову систему єдиного фіксованого річного податку. Згідно з цим законом, всі зобов'язані були платити данину. Таким чином король показав, що перед державою всі її громадяни мають однакові обов'язки. Корвін суворо забороняв феодалам поводитися з селянами як з рабами і вимагати від них непосильної праці. Він ввів штраф у розмірі 6 марок сріблом за кожне насильство над селянами. Король Матяш з розумінням ставився до проблем народів, які населяли його імперію. Грамотою від 1479 р. він звільнив священників грецького обряду Мараморощини від усяких податків, а законами 1481 і 1495 рр. русинів, які жили на пограниччі, звільнив від плати королівської десятини [15].

Ще за життя Матвій Корвін став героєм численних переказів, легенд, казок, пісень, анекдотів, що побутували протягом півтисячі років.

Проте справжню популярність король Матяш отримав після смерті, коли країна занепала внаслідок слабкої влади та турецьких нападів. У хроніці Гашпара Гелтаї, яка була надрукована у 1757 році, говориться: «За життя його вся країна скаржилася на Матяша короля, що він дуже жорсткий і владний. Але як тільки він помер, кожен почав його прославляти, тому що став занепадати порядок у державі. Почали знову нападати турки, і держава стала з однієї біди у іншу потрапляти. Тоді почали всі визнавати, який чудовий володар був той Матяш король. І тоді почали всі люди говорити: нехай би лише жив Матяш король, то міг би сміливо кожного року і сім разів данину збирати» [цит.: Керча, с.116]. У цей же час виникло відоме прислів'я: «Умер Матій – умерла й правда» [18, с. 125].

Образ короля Матяша найкраще втримався на тих територіях, де поширювалася його тодішня влада. Один із перших дослідників фольклорних творів про Матяша – Зенон Кузеля зазначає: «Його популярність справді надзвичайна: про нього знають не лише угри та його тісніша вітчизна, але й інші народи, що замешкали або мешкають у пограничному краї. Сербо-хорвати оспівують його у своїх епічних і жіночих піснях, а Словінці оточили його таким німбом героїзму і таємничості, який припадає на долю лише національним героям. Слава його імені і подвигів пішла навіть на північ і удержала ся донині в оповіданнях українських гірників Угорської і Галицької Русі. Згадки про Матвія полишилися також у словаків і дали початок баладі, яка розійшлася по Моравії, Чехах і Лужицькій Сербії» [цит.: Мушкетик, с.284].

Життя і діяльність короля Матяша Корвіна вивчали Є. Перфецький у розвідці «Підкарпатські і галицькоруські традиції про короля Матяша» (1926 р.) [7, с. 28], П. Лінтур у статті «Король Матвій Корвін в угро-руській традиції» (1941) [6], і тепер публікуються короткі згадки про нього В. Челко [8, с. 94-98.], І. Керчею [8], С. Федакою [15]. Особливості правління угорського можновладця детально розглянуті в першому томі 3-томної «Історії Угорщини» [3, с. 212-221].

Усна народна словесність про короля Матяша у закарпатській традиції здавна привертала увагу багатьох дослідників. До цієї теми звертаються Зенон Кузеля [10, с. 283], П. Лінтур [6, с. 28]. У наш час фольклорні твори про короля Матяша є об'єктом вивчення І. Керчі [8], І. Сенька [18], І. Кризи [4], В. Сокола [13], Л. Мушкетик [10], Р. Офіцинського [11] та багатьох інших дослідників.

Пропонована стаття ставить своєю метою простежити, як відображено історичний образ угорського короля Матяша Корвіна у фольклорній оповідальній традиції українців Закарпаття.

У нашій роботі ми використовуємо біографічний, культурно-історичний та порівняльний методи дослідження.

Ті добрі справи, які король Матяш зробив на Закарпатті, сформував думку про нього, як про «справедливого короля». Ця думка – наскрізна в усній народній творчості українців Закарпаття.

Дослідники виділяють різні тематичні групи творів народної прози у закарпатській українській традиції про відомого правителя. П. Лінтур розглядає такі групи переказів: 1. Перекази про коронацію Матяша; 2. Перекази про боротьбу Матвія з Погань-дівкою; 3. Перекази про соляний колодязь у Шандорові; 4. Перекази про Матвія, пов'язані з панщиною; 5. Король Матвій у наших Карпатах [6, с. 30-34]. Дослідниця І. Крiza виокремлює наступні тематичні цикли про Матяша Корвіна: 1. Обрання Матяша королем; 2. Перемога надприродної істоти; 3. Встановлення справедливості перевдягненням королем; 4. Мудрий король та людська мудрість;

5. Роль короля, готового прийти на допомогу, у формуванні мікросередовища [4, с. 90].

Ми спробуємо поєднати ці дві класифікації для того, щоб детально розглянути тематичну своєрідність народної прози українців Закарпаття про короля Матяша.

Історичні перекази про обрання Матяша царем об'єднані одним мотивом: Боже Провидіння послало обездоленому народу «справедливого царя» – захисника. В усних народних творах вибори відбуваються з Божого благословення, після пророчих знаків. Цих знаків, чи знамень, є кілька: 1. Кидання корони, її літання і опускання на голову Матяша; 2. Розквітання сухого прутика (істика, бичівна); 3. Золотий (свіжий) хрест на тілі майбутнього короля.

Вчені вважають сюжети про вибори короля світовими мандрівними сюжетами. Проте в закарпатських історичних переказах про короля Матяша вони набувають місцевих особливостей. Щоб надати оповіді достовірності, збудити симпатію до головного героя, народ уводить до сюжету місцеві реалії. Так, уже в першому переказі, опублікованому В. Гнатюком «Замок у Невицькім і король Матяш», угорський правитель виявляється простим хлопцем-русином з с. Оріховиця, що біля Ужгорода на Закарпатті. Він наймається служити в мадярське село до газди-русина / газди Галайди. Однак стати царем йому суджено ще при народженні, про що засвідчено вже на початку твору, а згодом його господар (ним може бути коваль) помічає у хлопця на плечах золотий (живий) хрест і, або лякається його і проганяє [2, с.235], або передрикає йому: «Я слуга твій буду, не ти мій!» [5, с.119].

До божественних знаків належить і суха гілка, що зазеленіла. Коли проголосили вибори короля, наймит запрогнув іти на коронацію, однак господар поставив умову: якщо ввіткнутий в землю істик (прут) чи бичівно (ручка батога) зазеленіє, поки вони обійдуть усе обійстя, то вони вирушать на коронацію. Так і сталося, гілка зазеленіла, пустила листочки [5, с.119], [2, с.235], [18, с.125].

Та найбільше українських варіантів збереглося на згаданий мотив виборів короля з допомогою літаючої корони, яку пускають у повітря, і вона, політавши, три рази поспіль сідає на голову бідного хлопця, чим велике панство страшенно невдоволене: «Але його не хотіли пани покоронувати, що він такий невеликий, убогий, сіромаха і русин» [5, с. 119].

У сучасніших записках до переказів долучаються нові реалії: на бік хлопця стають прості люди, які про коронацію прочитали з газети і пішли в Царгород (Будапешт). Коли корона вибрала Матяша (Матвія, Матія) й пани не захотіли його робити королем, «робітничий люд став за Матвія: Хай живе наш цар Матвій!» [2, с. 235].

Ці твори тісно пов'язані з переказами, у яких подібно до героїко-чарівної казки розповіда-

ється про боротьбу короля Матяша з Погань-дівчач (Погань-дівкою). Цей твір зберігся лише в українському фольклорі в численних варіантах і містить кілька сюжетних ліній. Найповніші його версії знаходимо в записках В. Гнатюка (1898) у Ворочеві і П. Лінтура (1941 р.) у Доробратові.

Вчені вважають, що Погань-дівка, з одного боку, символізує жорстокого правителя-чужинця (погана), а з іншого – язичницькі сили (poganu – погань, з угорської – *язичник, язичницький*), і вже цим ворожа місцевим мешканцям.

На думку В. Мельника, атрибут *туркена* додався пізніше, у час турецьких нападів на землі Європи, адже Закарпаття ніколи не було під турками. Він припускає, що Погань-дівка могла бути жорстокою поміщицею, сестрою одного із Другетів, які мали величезні землеволодіння в Ужанському комітаті. В одному з варіантів вона завдає великої шкоди брату (Юрію?) Другету, який і вбив її [9, с. 42]. У свою чергу, П. Лінтур вважає боротьбу Матяша з Погань-дівкою символом боротьби християнського населення Угорщини з турками, він порівнює твір з билиною про Іллю Муромця та Ідолищем Поганим [6, с. 31]. Між тим, С. Перфецький каже, що в творі відбулися набагато давніші події, ніж за часів Матяша, а саме боротьба в Галичині та Закарпатті з татарами, печенігами, половцями та ін. варварськими племенами [10, с. 292]. Вочевидь, по своєму має рацію кожен з дослідників.

У переказі «Як простий хлопець із Оріховиці став царем» Погань-дівка поставлена турками у Невицькому замку для того, щоб «управляти всім Підкарпаттям і мучити народ. За її наказом, кожний селянин, проходячи біля замку, повинен поклонитися до землі Туркам» [8, с. 73]. Натомість король Матяш «тримав руську віру, тримав з народом благочестивим» [5, с. 123]. Водночас Погань-дівка як місцевий персонаж наділена реальними рисами жорстокої поміщиці-самодурки, яка мучить своїх кріпаків. Для будівництва замку «кожна газдиня мусіла нести молоко і яйця від курей аж з Ворочева. З цього робили штукатурку і так мурували» [5, с. 118]. Крім того, вона не пропускала біля замку жодної людини: «Хто йшов, того забивала, не пустила нікого в світ» [5, с. 119]. Погань-дівка «видавала дуже строгі закони: хто був проти панщини, тому голову стинали» [18, с. 124].

Ставши королем, Матяш вирішив визволити свій народ від завойовниці, яка осіла в Невицькому замку. Він стинає голову туркені у Загонському лісі поблизу Чопа, після чого почалася чергова війна з Туреччиною [5, с. 122]. Таким чином, Матяш уособлює риси народного героя-визволителя, він національний герой русинів, простого походження і їхньої віри, оборонець країни та її розбудовник.

З іменем короля Матяша пов'язано цілий ряд переказів про те, як він переодягнений іде по-

дивитися на реальне життя свого народу. Мотив «ходіння в народ» є міжнародним. Починаючи з античних джерел, збереглася багата традиція про те, що перевдягнений правитель довідується про місцеві порушення закону і стає на бік скривджених. У фольклорі багатьох народів збереглися твори про таких мудрих правителів, зокрема це біблійні оповіді про короля Соломона, у росіян це Іван Грозний, Петро Перший чи просто цар, цар-батюшка, який любить своїх підданих, як власних дітей, у європейців це кайзер Йосиф, Фрідріх Великий, принц Стефан, із східних можна назвати Гарун аль Рашида та шаха Аббаса [10, с. 309].

Таким мудрим правителем є і король Матяш, який задля того, аби краще пізнати життя своїх підданих, мандрує країною, перебравшись у простий одяг – селянина, мисливця, вояка, студента: «Він переодівався в бідняцьку одягу і ходив від села до села, аби узнати, як люди живуть» [18, с. 125].

І хоча за часів Матяша ще не було панщини, оповіді про неї додалися згодом, тут втілювалися віковічні мрії людей про захист від підневільного, рабського існування. Одним з відомих сюжетів у закарпатському фольклорі є сюжет «напис на колоді». Так у історичному переказі «Як Матяша били в Коложварі» розповідається про те, як Матяш «в одязі простака» пішов до Коложвару (м. Клуж-Напока, Румунія), щоб перевірити, чи справді його бургомістр «збиткує бідноту». У Коложварі він наймається працювати на обробці деревини і за свою працю отримує не плату, а канчуки від гайдука та бургомистра, наважуючись перелічити їм і згадуючи справедливий «Матяшівський закон» і «Матяшівську плату» [14, с. 225]. Як доказ знущань бургомистра, король лишає дотепний напис на колоді: «Тут робив король Матяш і били його канчуками». Згодом він повертається вже в царському вбранні, зустрічається з бургомистром, показує йому напис і карає того шибеницею.

Цей сюжет простежується і в переказах «Матяшева правда» [16, с. 40] та «Чому відкриті ворота Севлюшського барона» [8, с. 68].

Величезне значення для народу таких дій переодягненого короля Матяша розкривається в самих переказах. Так, у переказі «Король Матяш» розповідається: «Пани потім і жебракові дорогу уступали, бо думали, що то переодітий Матяш. Коли умер – радувалися. А прості люди казали: «Умер Матій – умерла й правда» [18, с. 125].

Перекази про короля Матяша, пов'язані з панщиною, характеризуються відсутністю фантастичних елементів, містять історичні факти про тяжку, виснажливу працю «від семи до семи», без відпочинку, без перерви на обід, голодування, забиття людей панськими посіпаками чи самим паном, повну беззахисність перед вищими станами, відображають позитивне ставлення народу до суспільних реформ, які проводив король Матвій Корвін.

Ці перекази, як вважає П. Лінтур «зародилися зразу після смерті короля Матяша і саме в них дається красномовне пояснення того факту, чому народні маси називають Матвія «Справедливим» і ставляться до нього з такою любов'ю» [6, с. 33].

В закарпатському фольклорі побутують перекази про короля Матяша, який може допомогти простій людині у вирішенні будь-якого питання. Одним з таких творів є переказ «Шандровський соляний колодязь». Він має історичну основу: король Матяш подарував п'яти марамороським містам – Хусту, Довгому Полю, Віймкову, Марамороському Сіготу і Тячеву право продавати сіль без мита [8, с. 137]. Подарунок приписується Матвію Корвіну, а в поодиноких випадках – австрійській володарці Марії Терезії.

У цих текстах з'являється ще один знаковий персонаж – витязь Павло Киниж з Салдобошу (Стеблівки). Він переміг у поєдинку багатиря зі свити турецького султана Сулеймана, за що і отримав у нагороду для всього Мараморошу соляний колодязь [17, с. 389-390].

Існують припущення, що Павло Киниж є втіленням образу воєначальника Пала Каніжаї з армії короля Матяша Корвіна [10, с.303]. Також вважають, що звучання антропоніма Киниж ближче до слова «кенез» – найменування старости-осадника на Закарпатті в часи волоської колонізації [11, с.58]. У народних переказах закарпатських українців прізвище витязя Павла побутує у двох варіантах – Киниж і Кенез.

Таким же популярним мандрівним сюжетом є зустріч царя з мудрим бідним чоловіком. Для творів цього типу характерна ситуація, коли правитель разом з придворними їде дивитися, як живе простий народ. Він зустрічає бідняка, з яким розмовляє загадками. Потім цар задає ці загадки своїм супутникам, і коли вони за велику суму купують відповіді у простої людини, то цар глузує з придворних, проганяє їх і нагороджує бідняка. Особливістю цих переказів є те, що цар забороняє селянинові відкривати таємницю загадок, поки не побачить царського обличчя, а селянин виявляється хитрішим за царя, тому що відповідає на питання при царському портреті, викарбуваному на монетах. У фольклорі українців Закарпаття цей сюжет відобразився у переказі «Як селянин доїв цапів». Король Матяш перевіряє своїх міністрів на розум за допомогою селянина, який виявляється мудрішим і виманює від них багато грошей, тобто «доїть цапів» [14, с. 226-228]. У цих переказах правитель і простий селянин виявляються мудрішими за панів, а бідняк є навіть розумнішим за царя.

Король Матяш не лише шанує мудрих людей, але й сам проявляє мудрість. Про цю рису правителя свідчать твори «Псячий / писій торг у Будапешті» [14, с.225], «Про царицю як писанку» [18, с.307-308]. Останній твір фольклорист І Сень-

ко класифікує як притчу. Притча підсумовує: «Розумний був король, знав, як з ким говорити» [18, с.308].

У багатьох переказах король Матяш відновлює порушену справедливість. Йому приписують ліквідацію мита на хустському мості («Чому не беруть мито на мості через Ріку?») [8, с.80]. У переказі «Як пани знущалися з солдатів-героїв» [14, с.230-232] Матяш винагороджує вояка, повертає маєток у с. Келечин його власниці, звільняє від кріпацтва усіх солдат-ветеранів. У переказі «Як Матяш обробляв панами винницю» йдеться про покарання справедливим королем пихатих панів. Саме для того, аби вони зрозуміли свою негідну поведінку, він ставить їх у такі умови, щоб вони на власній шкірі відчули, як живеться селянам [14, с. 219]. Таким чином, Матяш на відміну від «злих» є «добрим» паном. На думку селян, вельможі приховують від нього біди людей і чинити правдивий суд йому заважає його оточення. Ось що сам Матяш думає після бесіди з солдатом: «Як то може бути, що до мене не годен пробитися бідний чоловік, коли я дав наказ кожного пускати?!» [14, с. 232], що цілковито відповідає його ідеалізованому образу і наївній вірі селянства в благородного короля.

У багатьох переказах Король Матяш мандрує Карпатами і потрапляє у різноманітні пригоди. Ці перекази дуже часто носять анекдотичний характер, вони можуть переходити в соціально-побутові казки та анекдоти.

Серед цих творів популярними є перекази, про те, як перевдягнений володар ночує у домі бідного селянина. Це перекази: «Як Матяш-король з Юрою зійшовся» [5, с.221-225], «Вівчар і Матяш» [18, с.125-126], «Як Матяша у колибі гостили» [8, с. 91-92], «Матяш і вічарі» [6, с. 35].

Король Матяш у цих переказах нічим не відрізняється від простого селянина – він розуміється на худобі, виноградарстві, займається селянською працею, є фізично витривалим. Образ короля Матяша відображає селянський світогляд. Його люблять за те, що він мешкає разом з простим народом, сприймає його мудрість, моральні устої, сповнену людської гідності поведінку і поводить себе як достойний і справедливий володар.

З Матяшем пов'язані конкретні географічні назви та кілька топонімічних переказів. Це «Матійово» і «Матяшувка». Про село Матійово, що на Виноградівщині, оповідачі стверджують, що гроші на його розбудову дав король Матій як подяку за гостинність вівчарів під колибою [18, с. 97]. Фольклорна традиція не зважає на те, що Матяшфалва (стара угорська назва Матійова) вперше згадується в письмових джерелах за 1326-й рік, більше як за сто років до народження Матяша [18, с. 14]. А сам переказ ще раз засвідчує про добре ставлення простого народу Закарпаття до угорського короля Матяша.

У переказі «Матяшувка» пояснюється виникнення назви села Городилово і невисокої гори

біля Хуста. Саме тут військо короля Матяша зробило «городок», а під скелею викопало пивницю, де сховало великі скарби, які неможливо здобути.

Король Матяш займає значне місце у фольклорній прозовій традиції українців Закарпаття, це історичні та топонімічні перекази, історичні перекази з казковими елементами, притчі. Деякі перекази про Матяша з часом переходять у жанри побутових казок та анекдотів. Тематика народних творів про Матяша Корвіна відобразила історичні реалії його правління: важкий шлях до королівського трону, боротьбу з феодалами, укріплення самостійної королівської влади, захист держави від турків, створення постійного королівського «Чорного війська», проведення економічних та соціальних реформ, які покращили життя народу. В той же час у фольклорних переказах про короля Ма-

тяша знайшла втілення мрія народу про «справедливого» царя. Матяш є ідеалізованим персонажем, мудрим, справедливим і демократичним правителем. Особливістю українського фольклору про Матяша Корвіна є те, що угорський король став національним героєм русинів Закарпаття, він свій як за походженням, так і за вірою. Тематична своєрідність переказів презентує сферу діяльності короля Матяша: захист краю від чужоземців, його розбудову, праведний суд та відновлення справедливості, захист знедолених і покарання кривдників. Західноукраїнські народні перекази про Матяша, охоплюючи чимало мандрівних світових сюжетів, різночасових напластувань, мають місцевий колорит, містять багато місцевих реалій, топографічно та етнографічно пов'язані з територією Закарпаття.

Література

1. Життя і діяльність угорського короля Матяша Корвіна – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.people.su/ua/72436>.
2. Зачаровані казкою / Українські народні казки в записах П.В. Лінтура / Упоряд. І.М. Сенька, В.В. Лінтура. – Ужгород: Карпати, 1984. – 526 с.
3. История Венгрии: в 3 т. – Т.1: Венгерская феодальная сословная монархия. Распад королевства (1439-1541 гг.). – М.: Наука, 1971. – С. 211- 221.
4. Кріза І. Угорський король Матяш в усній народній творчості Закарпаття // Народна творчість та етнографія. – 2005. – № 4. – С. 89-98.
5. Легенди Карпат / Упор. Г. Ігнатовича. – Ужгород: Карпати, 1968. – 304 с.
6. Лінтур, Петр. Король Матвей Корвин в угро-русской народной традиции // Фольклороведческие и литературоведческие исследования / Сост. М.И. Демчик, И.М. Сенько. – Ужгород: Говерла, 2013. – С.28-35.
7. Лінтур, Петр. Собрание и некоторые проблемы изучения фольклора Закарпаття // Фольклороведческие и литературоведческие исследования / Сост. М.И. Демчик, И.М. Сенько. – Ужгород: Говерла, 2013. – С. 27.
8. Матяш, король Русинув / Матеріал убрав, ушорив, заставив власними статтями, коментаріями и словником Ігорь Керча. – Ніредьгаза, 2001. - 162с.
9. Мельник В.М. Історія Закарпаття в усних переказах та історичних піснях. – Л.: вид-во Львів, ун-ту, 1970. – 226 с.
10. Мушкетик, Леся. Король Матяш Корвін в західноукраїнських нарративах // Леся Мушкетик. Фольклор українсько-угорського порубіжжя. – К.: Український письменник, 2013. – С. 281-325.
11. Офіцинський Р.А. Народні перекази Закарпаття: Монографія /Відповідальний редактор Олександр Рєєнт /Роман Офіцинський. – Ужгород: Гражда, 2016. – с. 55-59.
12. Потушняк Ф. Закарпатська українська етнографія: значення, історіографія, завдання, проблеми та їх вирішення, елементи та їх розміщення // Тиводар М.П. Життя і наукові пошуки Ф. Потушняка. – Ужгород: Гражда, 2005 – С. 164.
13. Сокіл В.В. Українські історико-героїчні перекази. – Л.: Інститут народознавства ПАН України, 2003. – 320 с.
14. Три золоті слова: Закарпатські казки Василя Короловича / Запис текстів та та впоряд. П.В. Лінтура. – Ужгород: Карпати, 1968. – 240 с.
15. Федака С. Д. Історія України з найдавніших часів до 1648 року: навч. посіб. / С. Д. Федака. – К.: Знання, 2014. – С.447-450.
16. Ходили опришки: Збірник / Передм., упоряд., прим, та словн. І. Сенька. – Ужгород: Карпати, 1983. – 384 с.
17. Шандровський соляний колодязь // Хуст над Тисою / Упоряд. І.І. Губаль. – Ужгород, 1992. – С. 388-390.
18. Як то давно було: Легенди, перекази, бувальщини, билиці та притчі Закарпаття у записах І. Сенька. – Ужгород: ВАТ «Закарпаття», 2003. – 368с.

Михаил ДЕМЧИК, Роман ОФИЦИНСКИЙ
**ВЕНГЕРСКИЙ КОРОЛЬ МАТЯШ КОРВИН В ФОЛЬКЛОРНОЙ ПРОЗАИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ
УКРАИНЦЕВ ЗАКАРПАТЬЯ**

Аннотация. В статье исследуется, как отражены исторический образ и деятельность венгерского короля Матяша Корвина в фольклорной повествовательной традиции украинцев Закарпатья. Прослежено придание реальным историческим фактам сказочных, притчевых и анекдотических элементов, напластование «бродячих» сюжетов, идеализация образа короля Матяша.

Ключевые слова: исторические предания, топонимические предания, притча, фольклор, «бродячий» сюжет, Матяш Корвин.

Mikhail DEMCHIK, Roman OFICINSKY
**HUNGARY KING MATYAS CORVIN IN THE FOLKLORE PROZAIC TRADITION OF UKRAINIANS
OF TRANSCARPATIA**

Annotation. In this article we can see how the historical image of the Hungarian king Matyas Korvin is reflected in the folk narrative tradition of the Ukrainians of Transcarpathia. Tracing how real historical facts got fairy-tale, parable and anecdotal elements, layering of wandering motives, idealization of the image of King Matyas.

Key words: historical retellings, toponymic retellings, parables, folklore, "wandering motive", Matyias Corvinus.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2017 р.

Офіцинський Роман Андрійович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Ужгородського національного університету.

Демчик Михайло Михайлович – студент IV курсу факультету історії та міжнародних відносин Ужгородського національного університету.